

Разработката относно етническия състав при преброяването през 1946 г. е извършено по 39 народности, а относно говоримия език са отразени само четири: български, турски, цигански и арменски. По отношение на разглеждания въпрос това преброяване е забележително с няколко неща: 1) резултатите за етническия състав на населението (и други данни) са публикувани след близо 14 години (1970 г.) по номенклатура от вече проведеното през 1965 г. преброяване на населението; 2) регистрирана е за първи път народност “македонци”; 3) за първи път пряко е направена комбинация на признаците “народност” и “говорим език”, с което се дава възможност за характеризирание на езиковото състояние на отделните народности (Аркадиев, 1992).

Преброяването на 1 декември 1956 г. в методологично отношение в значителна степен е повлияно от преброяването на населението в СССР в началото на 1939 г. По отношение предмета на настоящото изследвания при преброяването от 1956 г. в сравнение с предходните преброявания са направени някои промени. Първо, въвежда се понятието “националност”. Второ, за първи път се дава приоритет на подхода за определяне на етническата принадлежност според самосъзнанието на анкетираното лице, а не по произход. Трето, отпада въпросът за езика (матерен, говорим и пр.). С това за първи път се нарушава приемствеността с предходните преброявания и се ликвидира възможността да се анализира езиковата картина и нейните промени. Четвърто, засилва се ролята на преброителя, с което се дава възможност за пряко манипулиране на отговорите съобразно неговите лични разбирания по определен въпрос. Обнародваните резултати показват 17 етнически названия. Въпреки промяната на някои политически виждания, отново фигурира названието “македонци”, регистрирано за първи път през 1946 г.

Преброяването на 1 декември 1965 г. е отличително по няколко причини. Първо, отново става връщане към традициите на българската статистика по отношение на определянето на етническия състав на населението. Необичайният термин “националност” в преброителните материали е даден на второ място след народност и при следващите преброявания отпада. Второ, връща се въпросът за говоримия език. Това способства за продължаване на изучаването на езиковото състояние и неговото изменение, прекъснато през 1956 г. Трето, поставя се началото на много повече комбинации на въпроси с етнически признаци, в частност, например за първи път се наблюдава плодовитостта на жените по народност. Четвърто, разширява се номенклатурата на народностите, което също е връщане към традициите. Пето, наблюдава се стремеж да се отразяват предимно етноси, които имат своя форма на държавност или представляват определен политически интерес (например кюрди) (Аркадиев, 1992).

По отношение на изследването на определящите етнически признаци преброяването на 2 декември 1975 г. продължава тенденцията от предходното. Всички основни постановки с малки разширения се запазват.